

ΔΙΑΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΤΑΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ *

Υπό Ν. Π. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

1. Δέν θά ἦτο ὑπερβολικόν νά ὑποστηριχθῆ ὅτι τὸ ἐπιλεγέν θέμα παρουσιάζει γενικόν καί ἐιδικόν ἐνδιαφέρον, θεωρητικόν ἀλλά καί πρακτικόν. Τοῦτο διότι εἶναι σαφές καί ἐκδήλος ἡ γενική τάσις σχηματισμοῦ εὐρυτέρων οικονομικῶν μονάδων ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, τῆς Κεντρικῆς καί Νοτίου Ἀμερικῆς, μέχρι τῆς Ἀφρικῆς καί τῆς Ἀσίας. Εἰδικώτερον προκειμένου περὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἡ Ε.Ο.Κ. ἀντιπροσωπεύει τὴν πλέον ἐντατικὴν καί συστηματικὴν προσπάθειαν σταδιακῆς οικονομικῆς ἐνοποιήσεως. Κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, ἡ Ε.Ο.Κ. ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς δημιουργίας ἐνὸς ἐνιαίου δυτικευρωπαϊκοῦ οικονομικοῦ χώρου. Εἶναι δηλαδή, ἡ ἀντίρροπος κίνησις ἐκείνης, ἡ ὁποία κατὰ τὴν μεσοπόλεμον περίοδον προεκάλεσε τὴν οικονομικὴν διάσπασιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χώρου με ἐκδήλους τὰς ὀλεθρίας ἐπιπτώσεις ἐπὶ τοῦ ἐνδοευρωπαϊκοῦ ἐμπορίου καί τῆς ἐξειδικεύσεως τῆς παραγωγῆς. Ὁρθῶς λοιπὸν ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ Β. Balassa, ὅτι «ὁ σχηματισμὸς εὐρωπαϊκῆς ἐνώσεως δύναται νά θεωρηθῆ ὡς δυνατὴ λύσις τῆς ἐκ νέου ὀλοκληρώσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν οικονομικῶν».

Τὸ εἰδικώτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὰς ἐντὸς τῆς Ε.Ο.Κ. διαγραφόμενας οικονομικὰς τάσεις ὀφείλεται εὐλόγως εἰς τὴν σύνδεσιν τῆς Ἑλλάδος, με ἀπώτερον σκοπὸν νά καταστῆ αὕτη ἰσότιμον μέλος τοῦ δυναμικοῦ τούτου Οικονομικοῦ Ὁργανισμοῦ. Ἐπιπροσθέτως, μεγίστη εἶναι ἡ θεωρητικὴ σημασία τῆς διαγραφόμενης δυναμικῆς διαδικασίας ἐνοποιήσεως τῆς Ε.Ο.Κ. Αὕτη ἀντιπροσωπεύει μοναδικὴν εὐκαιρίαν βαθυτέρας μελέτης τῆς γενικῆς θεωρίας τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, καί ἐιδικῶς τῆς θεωρίας τῆς οικονομικῆς ἐνοποιήσεως. Ἐπὶ πλέον παρέχει τὴν δυνατότητα ἐμπειρικοστατιστικῆς ἐπαληθεύσεως ὀρισμένων προβλέψεων. Κατὰ τινα μάλιστα ἀποψίν, ἡ ἀρξαμένη διαδικασία ἐνοποιήσεως συντελεῖται βάσει στρατηγικοῦ σχεδίου, προβλεπόμενου ὑπὸ τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης, καί τοιουτοτρόπως ἀποτελεῖ προσέγγισιν πρὸς τὸ ὑπόδειγμα τοῦ «ἐλεγχόμενου πειράματος», τὸ ὁποῖον ἐλλείπει σχεδὸν παντελῶς ἐκ τοῦ τομέως τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν.

* Ἀνακοίνωσις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐταιρείαν Οικονομικῶν Ἐπιστημῶν (13ῃ Ἰουνίου 1962).

2. Ἐκ τοῦ τεραστίου τούτου θέματος τὰ διαθέσιμα ὄρια ἐπέβαλον τὸν περιορισμὸν τῆς ἐκλογῆς εἰς μίαν πλευρὰν τῆς διαδικασίας τῶν παραγωγικῶν ἀνακατατάξεων ἐντὸς τῆς ΕΟΚ, αἱ ὁποῖαι εὐλόγως δύνανται νὰ θεωρηθῶν ὡς ἄμεσος ἀπέρροια τοῦ σχηματισμοῦ σταδιακῶς εὐρύτερας οἰκονομικῆς μονάδος. Εἰς τὴν ἐπιλογὴν τοῦ θέματος ἐβάρυνεν ἐπίσης καὶ ἡ ἐπιθυμία συσχετισμοῦ, κατὰ τὸ δυνατόν, τούτου πρὸς τὰ σοβαρὰ προβλήματα τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς συνδέσεώς της μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ. Τέλος δὲν ἦτο ἄσχετος ὡς πρὸς τὴν ἐντόπισιν τοῦ θέματος ἡ ἐπιθυμία ἐμπειρικῆς ἐπαληθεύσεως τούτου βάσει ὀρισμένων σαφῶν καὶ προσφάτων ἐξελίξεων εἰς τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς παραγωγῆς τῶν μελῶν - χωρῶν τῆς ΕΟΚ. Τοιουτοτρόπως, ἡ θεωρητικὴ ἀνάλυσις, ἐλεγχομένη ὑπὸ προσφάτων σημαντικῶν ἐξελίξεων, παρέχει ἀσφαλέστερον ἔδαφος προβλέψεων. Εἰδικῶς δέ, ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς ἐλπίζεται νὰ συμβάλῃ εἰς τὸν μετριασμὸν τῶν παρ' ἡμῖν γενικωτάτων, καὶ ἐν πολλοῖς ἀστηρίκτων φόβων περὶ τῆς ἀναποφεύκτου καὶ ὁμαδικῆς ἐξοντώσεως τῆς ἐλληνικῆς βιομηχανίας ὑπὸ τῶν ὁμοειδῶν κλάδων, τῶν ὑπερτέρας ἀνταγωνιστικωτέρων τῆς ΕΟΚ. Βάσιν τῆς κατωτέρω ἀναλύσεως τῶν διαγραφόμενων τάσεων ἐντὸς τῆς ΕΟΚ, ἀποτελεῖ ἡ κατὰ τὸ 1958 πρόβλεψις τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Berkeley τῆς Καλιφορνίας κ. T. Scitovsky, ἡ ὁποία εἶναι τμῆμα τῆς θεωρίας του περὶ τῆς οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

3. Πρὸ τῆς ἀναπτύξεως τῆς θεωρίας τοῦ καθηγητοῦ κ. Scitovsky, περὶ πιθανωτέρων παραγωγικῶν ἀνακατατάξεων καὶ τῆς προσπάθειας ἐμπειρικοῦ αὐτῆς ἐλέγχου, ἐνδείκνυται ἡ ἀποσαφήνισις ὀρισμένων βασικῶν ὄρων. Πρόκειται μὲ τὰς ποικίλας μορφὰς ἐνοποιήσεως, αἱ ὁποῖαι διαφέρουν ἀπὸ ἀπόψεως βαθμοῦ. Εἰς τὸ κατώτατον σημεῖον τῆς κλίμακος ἐνοποιήσεως εἶναι ἡ περιοχὴ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἀκολουθεῖ τελωνειακὴ ἔνωσις, ἔπεται ἡ Κοινὴ Ἀγορά, καὶ τέλος ὑπάρχει ἡ περίπτωσις τῆς ὀλικῆς ἐνοποιήσεως. Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ ὄρου Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης, διὰ τοῦ ἀρθροῦ 1 τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης προβλέπεται ἡ μεταξύ τῶν ἐξ μελῶν - χωρῶν (Δυτικῆς Γερμανίας, Γαλλίας, Ἰταλίας, Βελγίου, Ὁλλανδίας καὶ Λουξεμβούργου) ἡ ἴδρυσις Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος. Ὁ ὅρος οὗτος ἀπὸ ἀπόψεως βαθμοῦ καὶ ἐκτάσεως οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως καταλαμβάνει ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξύ τῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς πλήρους οἰκονομικῆς ἐνώσεως ἢ ἐνότητος ἀφ' ἑτέρου. Συνεπῶς, ἡ Συνθήκη τῆς Ρώμης ἀναφέρεται εἰς περιωρισμένην οἰκονομικὴν ἐνότητα, μολοντί ἡ ἐπιτυχὴς λειτουργία τῆς ἀποφασισθείσης Οἰκονομικῆς Κοινότητος μοιραίως θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν πλήρη οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν ἐνοποίησιν. Ἡ διαφορὰ μεταξύ Οἰκονομικῆς Κοινότητος καὶ Οἰκονομικῆς Ἐνότητος, δέον νὰ διευκρινισθῇ. Οὕτως, ἡ οἰκονομικὴ ἔνωσις ἢ ἐνότης, ὡς εὐρύτερα ἔννοια περιλαμβάνει, ὄχι μόνον τὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῆς τελω-

νειακῆς ἐνώσεως, δηλαδή ἐλευθέραν διακίνησιν ἐμπορευμάτων καὶ κοινὸν ἐξωτερικὸν δασμολόγιον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τῆς οἰκονομικῆς κοινότητος, ἤτοι ἐλευθέραν μετακίνησιν ἐργασίας, κεφαλαίων καὶ ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος, ἐναρμόνισιν καὶ συντονισμόν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς τῶν μελῶν-χωρῶν, τὴν σύστασιν κοινῶν φορέων δραστηριότητος, ὡς καὶ μερικὴν συμφωνίαν ἐπὶ πολιτικῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν.

Ἡ οἰκονομικὴ ἔνωσις ἢ ἐνότης, ὡς εὐρύτερα μορφή, περιλαμβάνει καὶ τὸ Κοινὸν Νόμισμα, φυσικῶ δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἐνιαίαν νομισματικὴν πολιτικὴν ἐφ' ὅλου τοῦ χώρου τῆς ἐνότητος. Ἀντιθέτως ἡ ΕΟΚ παρέχει σημαντικὰ περιθώρια διὰ τὴν ἀσκήσιν ἐθνικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, καὶ μεγαλυτέραν, ἐν σχέσει πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἔνωσιν, αὐτονομίαν εἰς τὸν τομέα τοῦ νομίσματος καὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν. Τυπικὸν παράδειγμα τῆς αὐτονομίας ταύτης εἶναι ἡ ἀπόφασις τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας νὰ ἀνατιμήσουν τὰ νομίσματά των χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς ΕΟΚ.

4. Ἡ θεωρία τοῦ καθηγητοῦ T. Scitovsky.

Αὕτη διετυπώθη εἰς τὴν κλασσικὴν ἤδη ἐργασίαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Economic Theory and Western European Intergration», London 1958. Ὁ συγγραφεὺς ἀσχολεῖται μὲ τὰς πιθανὰς ἐπιπτώσεις τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ αἱ θεωρητικαὶ του διαπιστώσεις ἰσχύουν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ΕΟΚ, ἴσως μάλιστα ἐτι περισσότερον λόγῳ τῆς μεγαλυτέρας σχετικῆς ὁμοιομορφίας τοῦ χώρου τῶν ἑξ μελῶν. Αἱ ποικίλαι ἐπιπτώσεις διερευνῶνται κυρίως ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τοῦ ἐλαχίστου βαθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως, ἤτοι τῆς καταργήσεως τῶν περιορισμῶν ἐπὶ τῆς διακινήσεως τῶν ἐμπορευμάτων. Ἡ περιοριστικὴ αὕτη προϋπόθεσις χαλαροῦται ἀργότερον διὰ τῆς ἐλευθέρας μετακινήσεως καὶ τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς. Αἱ ἐνδεχόμεναι συνέπειαι ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ ἐνιαίας ἀγορᾶς ἐξετάζονται ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀπασχολήσεως τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς κατανομῆς τοῦ «ἀφέλους» μεταξὺ τῶν μελῶν-χωρῶν. Τέλος, ἀναλύονται αἱ ἐπιδράσεις ἐπὶ τοῦ «ἐξωτερικοῦ» κόσμου συνεπεὶα τῆς καθιερώσεως κοινοῦ ἐξωτερικοῦ δασμολογίου καὶ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐπελθούσης ἀνακατατάξεως τῶν οἰκονομιῶν τῶν μελῶν τῆς ἐνώσεως.

Ἐνταῦθα θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς, τόσον λόγῳ τοῦ περιωρισμένου τοῦ χώρου ὅσον καὶ συνεπεὶα τῆς εἰδικῆς ἐκλογῆς τοῦ θέματος, ἡ ἐπίδρασις τῆς οἰκονομικῆς ἐνοποιήσεως ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας. Κατὰ τὸν καθηγητὴν Scitovsky, τριῶν μορφῶν ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς μέσης παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας ἀναμένεται νὰ προκύψουν, τὸ θέμα δὲ τοῦτο θεωρεῖται καὶ ἡ σπουδαιότερα πλευρὰ τῆς δια-

δικασίας τῆς ἐνοποιήσεως. Αἱ τρεῖς ἐκδηλώσεις τῆς μεταβολῆς τοῦ μέσου ἐπιπέδου τῆς παραγωγικότητος θὰ ἐπέλθουν ὡς ἑξῆς :

- α) Διὰ τῆς μεταβολῆς τῆς συμπεριφορᾶς τῶν καταναλωτῶν καὶ τῶν μεθόδων παραγωγῆς τῶν ἐπιχειρήσεων.
- β) Διὰ τῆς ἀνακατανομῆς τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν διαθέσιμων πόρων μεταξύ τῶν διαφόρων παραγωγῶν.
- γ) Διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ ὄγκου, τῆς συνθέσεως καὶ τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς τῶν ἐπενδύσεων.

5. Αἱ δύο μὲν πρῶται ἐπιπτώσεις εἶναι βραχυχρονίου χαρακτηῆρος, ἡ δὲ τρίτη μακροχρονίου. Αἱ πλέον ἐνδιαφέρουσαι παρατηρήσεις τοῦ καθηγητοῦ κ. Scitovsky, σχετικῶς μὲ τὰς παντοσείδεις ἐπιπτώσεις τῆς Οἰκονομικῆς Ἑνώσεως, ἀφοροῦν τὴν κατανομὴν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ὡς γνωστόν, κατὰ τὴν καθαρὰν θεωρίαν τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου, τὸ κύριον ἀποτέλεσμα τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως εἶναι ἡ ἀνακατανομὴ τῆς παραγωγῆς, ἣτις συνεπάγεται αὐξήσιν τοῦ ὄγκου τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου καὶ μεγαλύτεραν παραγωγικὴν ἐξειδικεύσιν μεταξύ τῶν μελῶν τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως. Κατὰ τὸν καθηγητὴν κ. Scitovsky, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, αἱ ἀναμενόμεναι αὐταὶ ἐπιπτώσεις ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως δὲν φαίνεται νὰ εἶναι οὔτε εὐρεῖαι οὔτε λίαν σημαντικαί.

6. Τὴν ἄποψιν ταύτην ὁ καθηγητῆς κ. Scitovsky, στηρίζει ἐπὶ τῆς ἐξῆς ἐπιχειρηματολογίας. Τρεῖς εἶναι οἱ βασικοὶ παράγοντες τῆς διεθνoῦς ἐξειδικεύσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ καταμερισμοῦ τῶν ἔργων, ἦτοι :

- α) Διαφοραὶ κομίστρων.
- β) Διαφοραὶ εἰς φυσικοὺς πλουτοπαραγωγικοὺς πόρους.
- γ) Διαφοραὶ τῶν ἐπιπέδων τῆς παραγωγικότητος.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ καθηγητοῦ κ. Scitovsky, αἱ ἀνεκμετάλλευτοι εὐκαιρίαι ἐξειδικεύσεως τῶν ὡς ἄνω τριῶν μορφῶν δὲν εἶναι πολὺ μεγάλαι εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἐξαιρέσει τῆς γεωργίας. Συνεπῶς, ἡ ἀποδέσμευσις τοῦ μεταξύ τῶν μελῶν - χωρῶν ἐμπορίου δὲν φαίνεται πιθανὸν νὰ προκαλέσῃ εὐρεῖαν ἀνακατανομὴν τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς μεταξύ τῶν διαφόρων μελῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινοτήτος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς δύο βασικοὺς παράγοντας :

α) Κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν συγκριτικῶν ἐξόδων τῆς παραγωγῆς, τὰ περιθώρια τῆς διεθνoῦς ἐξειδικεύσεως προσδιορίζονται οὐχὶ ὑπὸ τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν ἐξόδων παραγωγῆς εἰς διαφόρους χώρας, ἀλλὰ ἀπλῶς ἐκ τῆς ἀποκλίσεως τῶν διεθνῶν διαφορῶν ἐκ τῶν μέσων ὄρων των. Συνεπῶς, τὰ περιθώρια ἐπικερδοῦς διεθνoῦς ἐξειδικεύσεως ἐνδέχεται νὰ εἶναι μικρότερα παρ' ὅσον ἐμφαίνεται ἐκ τῶν διεθνῶν διαφορῶν τοῦ κόστους παραγωγῆς ἢ τῆς παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας.

β) Συμφώνως πρὸς τὰ ἔλλιπῆ στατιστικὰ στοιχεῖα — τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὸ πλέον ἐνδιαφέρον σημεῖον τῆς θεωρίας τοῦ καθηγητοῦ Scitovsky — αἱ διαφοραὶ τῶν ἐξόδων παραγωγῆς καὶ τῆς παραγωγικότητος ἐνδέχεται νὰ εἶναι ἐξ ἴσου μεγάλαι μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπιχειρήσεων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χώρας, ὅσον καὶ μεταξὺ διαφόρων χωρῶν. «Τοῦτο σημαίνει ὅτι, εἴτε τὰ περιθώρια ἐπωφελοῦς ἀνακατανομῆς τῆς παραγωγῆς εἶναι πολὺ μικρότερα τοῦ ὅσον ὑποδηλοῦν αἱ διαφοραὶ τῶν ἐξόδων παραγωγῆς, ἢ ὅτι, ἡ ἔκτασις τῆς ἀνακατανομῆς εἶναι ἐξ ἴσου μεγάλη ἐντὸς τῆς χώρας ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν χωρῶν».

7. Ἐκ τῆς ὡς ἄνω διαπιστώσεως, ὁ καθηγητὴς Scitovsky συνάγει ὠρισμένα συμπεράσματα, ἐξαιρετικῆς σημασίας καὶ ἐνδιαφέροντος, τὰ ὅποια θὰ ἐπιχειρήσωμεν κατωτέρω νὰ ἐπαληθεύσωμεν διὰ ὠρισμένων ἐνδείξεων καὶ στοιχείων ἐκ τῆς ἐμπειρίας τῶν τελωνειακῶν ἐνώσεων, ὅπως ἡ Μπενελούξ καὶ ἡ ΕΟΚ. Συμπεραίνει λοιπόν, ὁ καθηγητὴς Scitovsky, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει, ἡ δημιουργία Κοινῆς Ἀγορᾶς πιθανώτατα νὰ ὀδηγήσῃ οὐχὶ εἰς ἐκτροπὴν τῆς ζητήσεως ἐκ μιᾶς χώρας πρὸς τὴν ἄλλην, ἀλλὰ εἰς ἀνακατανομὴν τῆς παραγωγῆς καὶ συνεπείᾳ ταύτης μείωσιν τῶν μέσων ἐξόδων παραγωγῆς ἐντὸς τῆς χώρας ἢ τῶν χωρῶν, αἱ ὅποια ἀπειλοῦνται μὲ ἀπώλειαν ζητήσεως. Τοιοῦτοτρόπως, ὡσάκις ἡ παραγωγή δύναται νὰ ἀνακατανεμηθῇ ἐκ τῶν ὑψηλοῦ πρὸς τοὺς χαμηλοῦ κόστους παραγωγούς, τόσον μεταξὺ τῶν χωρῶν ὅσον καὶ ἐντὸς μιᾶς ἐκάστης, τότε δύναται νὰ προκύψῃ τὸ ἐξῆς σημαντικὸν φαινόμενον. Ἡ ἀνακατανομὴ τῆς παραγωγῆς ἐντὸς τῆς χώρας πιθανώτατα θὰ ἐπέλθῃ ὡς πρώτη ἐκδήλωσις τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως, θὰ ὑποκαταστήσῃ δέ, μερικῶς ἢ ὀλικῶς, τὴν μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν ἀνακατανομὴν τῆς παραγωγῆς.

8. Ἀνάλυσις τῶν διαγραφομένων ἐξελιξέων.

Ἐναμφιβόλως, τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης εἶναι σχετικῶς βραχύ, ὥστε νὰ διαμορφωθοῦν πλήρως καὶ σαφῶς αἱ σπουδαιότεραι ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς δημιουργίας τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Παρὰ ταῦτα, αἱ ὑπάρχουσαι ἐνδείξεις, τόσον ἐντὸς τῆς ΕΟΚ, ὅσον καὶ τῆς προγενεστερᾶς περιπτώσεως τῆς ἰδρύσεως τῆς Μπενελούξ, παρέχουν ἀρκούντως ἀσφαλῆς ἐμπειρικοστατιστικὸν ὑπόβαθρον, διὰ τὸν ἔλεγχον τῆς θεωρίας τοῦ καθηγητοῦ κ. Scitovsky. Κατὰ τὸν ἔλεγχον τοῦτον δέον πάντοτε νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ ἰδιομορφία τῆς διαδικασίας ἐνοποιήσεως τῆς ΕΟΚ, ἡ ὅποια πραγματοποιεῖται ἐντὸς τοῦ πλαισίου μιᾶς δυναμικῶς διευρυνομένης ἀγορᾶς συμφώνως πρὸς καθωρισμένον πρόγραμμα καὶ τῆς λειτουργίας πολλαπλῶν ἐξισορροπητικῶν δυνάμεων. Ἀναφορικῶς πρὸς τὸ θέμα τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ἐκτροπῆς τοῦ ἐμπορίου, λίαν ἐνδιαφέρουσαι, ἀλλ'

οὐχί όριστικά, είναι ή μὲν κατά 73 ο/ο αύξήσις κατά τήν περίοδον 1958-1961 τής άξίας τών έμπορικών άνταλλαγών μεταξύ τών μελών - χωρών τής ΕΟΚ και κατά 35 ο/ο μόνον αύξήσις του έμπορίου τών έξ χωρών μετά του «έξωτερικού» κόσμου. Κατά τινας, ή ανάπτυξις του έμπορίου έντός τής ΕΟΚ δέν δύναται νά άποδοθῆ ύλοσχερῶς εις τήν κατάργησιν του έσωτερικού δασμολογίου, καθ' ότι ύφίστατο ήδη ή τάσις έντονωτέρων άνταλλαγών μεταξύ τών έξ χωρών και πρό τής δημιουργίας τής Κοινῆς 'Αγοράς. 'Ανεξαρτήτως του εάν και κατά πόσον ή διαγραφόμενη τάσις θα έπηρεάσῃ δυσμενῶς τήν διαμόρφωσιν του διεθνούς έμπορίου δια τής δημιουργίας «έσωστρεφούς» οικονομικῆς μονάδος, ή ΕΟΚ έπηρεάζει άποφασιστικῶς τὸ διεθνές έμπόριον. Ούτω μεταξύ 1958-1960, ή συμμετοχή τής ΕΟΚ εις τās παγκοσμίους εισαγωγάς ηύξήθη από 22,9 ο/ο εις 25,1 ο/ο, ένῳ ή συμμετοχή εις τās διεθνείς έξαγωγάς άνήλθεν έξ 23,4 ο/ο εις 26,4 ο/ο.

9. 'Από τής άπόψεως ειδικώτερον τής τάσεως άνκατανομῆς τής παραγωγῆς μεταξύ τών μελών τής ΕΟΚ, μεγάλον ένδιαφέρον παρουσιάζουν, κατά τόν καθηγητήν Hallstein, αί Γερμανογαλλικαί έμπορικαί άνταλλαγαί. Μεταξύ τών δύο χωρών έκδηλοῦται όλοέν και σαφέστερον ή τάσις καταμερισμού τής έργασίας. Όχι μόνον κατέλαβον ή Γαλλία και ή Γερμανία σπουδαιότερας θέσεις εις τās άντιστοίχους αυτών έμπορικās συναλλαγās, αλλά έπῆλθον και αξιόλογοι διαρθρωτικά μεταβολαί αυτών. Ούτως, ή Γαλλία έπαυσε νά είναι πρωτίστως χώρα έξαγωγῆς γεωργικών προϊόντων. Σήμερον, αί έξαγωγαί γαλλικών γεωργικών προϊόντων πρός τήν Γερμανίαν άντιπροσωπεύουν όλιγώτερον του 1/5 του συνόλου, ένῳ άνω του 50 ο/ο τών γαλλικών έξαγωγών συνίστανται έξ έτοιμων βιομηχανικών προϊόντων. 'Επί πλέον μετεβλήθη και ή βιομηχανική συνεργασία μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας, ή όποία δέν περιορίζεται πλέον εις τήν άνταλλαγὴν γαλλικού σιδηρομεταλλεύματος έναντι γερμανικού άνθρακος, αλλά περιλαμβάνει όλοέν και περισσότερον μεγαλύτερον αριθμόν βιομηχανικών προϊόντων. Χαρακτηριστικόν παράδειγμα είναι τὰ αυτοκίνητα. Ούτω, μεταξύ 1958-1960 αί γερμανικαί εισαγωγαί γαλλικών έπιβατικών αυτοκινήτων ηύξήθησαν εκ \$ 9,9 εκατ. εις \$ 38,3 εκατ. ήτοι έτετραπλασιάσθησαν σχεδόν. Κατά τὸ αυτό διάστημα αί έξαγωγαί γερμανικών έπιβατικών αυτοκινήτων πρός τήν Γαλλίαν έτριπλασιάσθησαν εκ \$ 4, εκατ. εις \$ 15 εκατ. 'Ανάλογοι τάσεις διαγράφονται εις τήν άνταλλαγὴν τών προϊόντων τής μηχανολογικῆς και χημικῆς βιομηχανίας ως και τής κλωστοϋφαντουργίας. Προκύπτει λοιπόν εκ πρώτης όψεως τὸ συμπέρασμα, ότι δέν πρόκειται νά συγκεντρωθῆ άποκλειστικῶς ή παραγωγή ενός βιομηχανικού προϊόντος, π.χ. τών έπιβατικών αυτοκινήτων, εις μίαν χώραν, αλλά θα ύφίσταται ή βιομηχανία όμοειδών προϊόντων εις πλείστας χώρας με τάσεις αύξήσεως τής παραγωγῆς λόγω τής σταθερῶς διευρυνομένης έσωτερικῆς και διεθνούς ζήτησεως, και ή αύξουσα άνταλλαγή αυτοκινήτων διαφόρων

τύπων μεταξύ των μελών - χωρών. Τήν τάσιν ταύτην επιβεβαιώνει ή ταχεῖα ἀνάπτυξις τῆς Ἰταλικῆς βιομηχανίας αὐτοκινήτων, τῆς ὁποίας ἡ παραγωγή μεταξύ 1960-1961 ἀνῆλθεν ἐκ 594.000 μονάδων εἰς 694.000. Βεβαίως, ἐντός τῶν σπουδαιότερων χωρῶν παραγωγῆς αὐτοκινήτων (Γερμανία, Γαλλία, Ἰταλία) ἐξεδηλώθησαν ἤδη αἱ τάσεις συγκεντρώσεως τῆς βιομηχανίας εἰς ὀλιγωτέρας μονάδας, ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως καὶ μειώσεως τῶν τιμῶν. Ἐπὶ πλέον χώραι, ὡς τὸ Βέλγιον, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῆς ἀρχικῶς μικρᾶς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς δὲν διέθετον βιομηχανίαν αὐτοκινήτων, τώρα ἱδρυσαν βιομηχανίαν συναρμολογήσεως αὐτοκινήτων (π.χ. Ρωσικῶν μὲ Βρεττανικοὺς κινήτηρας) πρὸς διαθέσιν ἐντός τῆς ΕΟΚ.

10. Πρὸ τοῦ ἐξετάσωμεν ἑτέρας ἐνδείξεις σκόπιμον εἶναι νὰ παρατεθοῦν ὠρισμένα στοιχεῖα περὶ τῶν τεραστίων δυνατοτήτων ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας τῆς ΕΟΚ, λόγῳ τῆς χαμηλῆς στάθμης κατὰ κεφαλὴν καταναλώσεως ὠρισμένων βασικῶν προϊόντων ἀνωτέρου ποιητικοῦ ἐπιπέδου ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐπίπεδα τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Σουηδίας :

Η.Π.Α.	34	30	94	40
Σουηδία	14	8	40	34
Βρεττανία	10	19	29	15
Γαλλία	12	3	24	9
Δ. Γερμανία	8	7	30	11
Βέλγιον	8	5	27	12
Ἰταλία	4	4	14	7
Ὁλλανδία	5	5	27	13

11. Ἀναφορικῶς πρὸς τὰ περιθώρια ἀνακατανομῆς τῆς παραγωγῆς ἐντός ἐκάστης χώρας-μέλους τῆς ΕΟΚ, τὰ ὑπάρχοντα στατιστικὰ στοιχεῖα ἀποκαλύπτουν πράγματι εὐρύτατα περιθώρια. Οὕτως, αἱ μεταξύ τῶν διαφόρων τομέων τῆς παραγωγῆς ὑφιστάμεναι διαφοραὶ παραγωγικότητος τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀντιστοίχου αὐτῆς ἀμοιβῆς, διανοίγουν σοβαρὰς δυνατότητας ἀνακατανομῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ τῶν ἐπενδύσεων. Συγκεκριμένως, ἡ μεταφορὰ συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς ἐκ τοῦ πρωτογενοῦς εἰς τὸν δευτερογενῆ τομέα θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς προστιθεμένης ἀξίας κατὰ μονάδα προϊόντος. Ἐξαίρεσει τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὁλλανδίας, ὅπου τὸ εἰσόδημα κατ' ἄτομον ἀπασχολούμενον ἐνεργῶς εἰς τὴν γεωργίαν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 80 ο/ο τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὴν βιομηχανίαν, διὰ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς ΕΟΚ, τὸ μέσον ἐτήσιον εἰσόδημα κατ' ἀπασχολούμενον εἰς τὴν γεωργίαν ἀνέρχεται εἰς \$ 850 ἐναντι εἰσοδήματος ἐκ \$ 2.120 κατὰ ἀπασχολούμενον εἰς τὴν βιομηχανίαν. Εἰδικώτερον προκειμένου περὶ τῆς Δ. Γερμανίας, τὸ πρόβλημα τῆς μετακινήσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐκ τῆς γεωργίας πρὸς

τήν βιομηχανίαν καὶ τὸν τομέα τῶν ὑπηρεσιῶν προσέλαβεν ὀξυτάτην μορφήν, ὄχι μόνον λόγω τοῦ λίαν χαμηλοῦ μέσου γεωργικῆς εἰσοδήματος ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ βιομηχανικόν, ἀλλὰ πρωτίστως ἕνεκα τῆς ὀξυτάτης ἐλλείψεως ἐνὸς ἑκατομμυρίου ἐργατῶν διὰ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ὑπερπλήρης ἀπασχόλησις τῆς Γερμανικῆς βιομηχανίας ὠδήγησεν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ξένων ἐργατῶν, τὴν πίεσιν τῶν ἠϋξημένων ἡμερομισθίων ἐπὶ τοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς καθ' ἣν στιγμὴν διευρύνεται ἡ ἀπόστασις μεταξύ τῆς παραγωγικότητος καὶ τῶν ἀμοιβῶν τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας. Συνεπῶς, εἶναι πιθανώτατον, ὅτι προτοῦ ἐπέλθῃ «διαχωρικὴ» ἀνακατανομή τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐντὸς τῆς ΕΟΚ, καὶ δὴ μὲ τὰς συγκεντρώσεως αὐτῆς εἰς τὴν Γαλλίαν, θὰ προηγηθῇ σοβαρὰ ἀνακατάταξις ἐντὸς τῆς Γερμανίας πρὸς περιορισμὸν τῶν ἀντιοικονομικῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων (ἀπὸ ἀπόψεως προϊόντος καὶ γεωγραφικῆς θέσεως) καὶ τὴν ἀποδέσμευσιν ἐργατικῶν χειρῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας.

11. Ἐξ ἴσου σημαντικὰ περιθώρια ἐσωτερικῆς ἀνακατανομῆς τῆς παραγωγῆς, δι' ἐκάστην χώραν τῆς ΕΟΚ, δημιουργοῦν αἱ περιφερειακὰ διαφορὰ τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος καὶ τῶν ἐπιπέδων τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ὡς γνωστόν, ἡ Συνθήκη τῆς Ρώμης διαγράφει σαφῶς τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως καὶ προβλέπει συγκεκριμένα μέτρα. Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως ὑπὸ μορφήν μερικῆς μὲν μεταφορᾶς τοῦ πλεονάζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, κυρίως ὅμως διὰ τῆς ἐκεῖ ἐγκαταστάσεως νέων βιομηχανιῶν, προσλαμβάνει ἐπείγοντα χαρακτῆρα λόγω τοῦ φόβου δημιουργίας οἰκονομικῆς «πολώσεως». Κατὰ τὸν καθηγητὴν Α. Hirschman, ἐὰν δὲν ληφθοῦν ἐγκαίρως δραστικὰ μέτρα, αἱ πτωχότεραι περιοχαὶ τῶν μελῶν-χωρῶν μιᾶς οἰκονομικῆς κοινότητος ἐνδέχεται νὰ καταδικασθοῦν εἰς μόνιμον ὑπανάπτυξιν διότι, ἡ καθιέρωσις ἐλευθερίας κινήσεως ἐργατῶν καὶ ἐπιχειρήσεων, θὰ ἀπογυμνώσῃ αὐτὰς ἐκ τῶν πλέον δυναμικῶν στελεχῶν. Συνεπῶς, καὶ ὁ τομεὺς τῆς περιφερειακῆς ἀναπτύξεως διὰ τὰς χώρας τῆς ΕΟΚ παρουσιάζει τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν δυνατότητα ἐσωτερικῶν οἰκονομικῶν ἀνακατατάξεων πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ἡ εἰς μεγάλην κλίμακα ἀνακατανομή τῆς παραγωγῆς μεταξύ τῶν χωρῶν αὐτῶν πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐκ τῆς μεγαλυτέρας ἐξειδικεύσεως πλεονεκτημάτων. Ἡδη ἡ ἀνάπτυξις τῆς Νοτίου Γαλλίας καὶ Νοτίου Ἰταλίας προχωρεῖ ταχέως, εἶναι δὲ ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐκεῖ δημιουργία «πόλων» ἀναπτύξεως, ὅπου προσελκύονται νέαι ἐπενδύσεις ὑπὸ μορφήν χαλυβουργείων, χημικῶν βιομηχανιῶν καὶ ἄλλων κλάδων.

13. Ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως τοῦ καθηγητοῦ Scitovsky, εἶναι καὶ τὸ φαινόμενον τῶν μεγαλυτέρων διαφορῶν τῆς παραγωγικότητος μεταξύ ὁμοειδῶν ἐπιχειρήσεων ἐντὸς τῆς αὐτῆς χώρας ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ὁμοειδεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ. Βεβαίως, ἡ διεθνὴς σύγκρισις τῆς παραγωγικότητος

προσक्रουεί επί των γνωστών δυσχερειών, παρά ταῦτα ὁμως δὲν δύναται νὰ ἀγνοηθῆ ὡς χαρακτηριστικὴ ἔνδειξις τοῦ φαινομένου τούτου. Οὕτως, ἡ διαφορὰ παραγωγικότητος τῆς βιομηχανίας χάρτου (εἰς ὥρας ἐργασίας κατὰ τόννον παραγωγῆς χάρτου) μεταξύ Η.Π.Α. καὶ Γαλλίας, ἦτο 13 πρὸς 25, ἐνῶ ἡ διαφορὰ μεταξύ τῶν ὁμοειδῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Η.Π.Α. ἦτο 13-92, καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν 25-130. Εἰς τὸ Βέλγιον, στατιστικὴ ἔρευνα εἰς 13 χαλυβουργεῖα τῷ 1955 διεπίστωσε διαφορὰν κόστους εἰς μονάδας ἐργασίας κατὰ τόννον ἀπὸ 64.0 μέχρι 198.0. Μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἐμφανίζει ἡ ἔρευνα τῆς στατιστικῆς ὑπηρεσίας τῆς ΕΟΚ διὰ τὸ ὕψος τῶν ἐργατικῶν ἡμερομισθίων. Προκειμένου περὶ 14 κλάδων τῆς βιομηχανίας ἡ μέση σταθμητὴ ὠριαία ἀμοιβὴ εἰς Βελγικὰ φράγκα ἦτο ἡ ἐξῆς : Δ. Γερμανία 40,42, Γαλλία 39,94, Βέλγιον 39,59, Ὀλλανδία 34,51, Ἰταλία 32,41. Περαιτέρω διεπιστώθη τὸ ἐξῆς λίαν ἐνδιαφέρον σημεῖον ἐκ τῆς διακλαδικῆς μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ συγκρίσεως τοῦ κόστους τῆς ἐργασίας : ὅτι ἡ ἀνισότης τοῦ κόστους τῆς ἐργασίας εἶναι μεγαλύτερα μεταξύ τῶν διαφόρων βιομηχανικῶν κλάδων, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χώρας, καὶ ὅτι εἶναι σχετικῶς μικροτέρα μεταξύ τῶν διαφόρων χωρῶν διὰ τὸν αὐτὸν κλάδον βιομηχανίας. Οὕτως, ἡ μεγίστη διαφορὰ εἶναι μεταξύ Βελγίου (ναυπηγεῖα) 54,25 βελγικὰ φράγκα καὶ Ἰταλίας (κλωστοῦφαντουργεῖα) 24,68 βελγικὰ φράγκα, ἦτοι τὰ Ἰταλικά κατώτατα ἡμερομίσθια ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ 45 ο/ο τῶν ὑψηλοτέρων Βελγικῶν. Ἀντιθέτως ἡ διαφορὰ μεταξύ κατωτάτων (ο/ο) καὶ ἀνωτάτων διὰ μίαν ἐκάστην χώραν εἶναι : Βέλγιον 58 ο/ο, Γαλλία 57 ο/ο, Ἰταλία 50 ο/ο, Δ. Γερμανία 65 ο/ο καὶ Ὀλλανδία 70 ο/ο. Κατὰ συνέπειαν, προκύπτει ὅτι ἡ ἀνακατάταξις τῆς παραγωγῆς μετὰ τὴν τάσιν συγκεντρώσεως εἰς τὰς ἀνωτέρας παραγωγικότητος βιομηχανίας ἔχει σημαντικὰ περιθώρια διὰ μίαν ἐκάστην χώραν τῆς ΕΟΚ. Εἰδικῶς, διαγράφεται ἡ τάσις ἐνδοκλαδικῆς συγκεντρώσεως πρὸς τὰς μονάδας μετὰ ἀνωτέραν παραγωγικότητα διὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑφισταμένων τῆς συγχωνεύσεως καὶ διὰ τῆς τάσεως δημιουργίας παραγωγικῶν μονάδων μεγέθους τὸ ὅποιον νὰ προσεγγίξῃ πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τῶν ὁμοειδῶν ἀμερικανικῶν μονάδων. Ἐπίσης, εἶναι ἐξ Ἰσου ἐκδηλος ἡ τάσις «συμπύξεως» τῆς παραγωγῆς ἐκ τῶν κλάδων ὑψηλοῦ ἐργατικοῦ συντελεστοῦ πρὸς ἐκείνους ὑψηλοῦ συντελεστοῦ κεφαλαίου. Αἱ ἀνακατατάξεις αὗται ἔχουν ἀρχίσει σαφῶς καὶ ταχέως ἐντὸς μιᾶς ἐκάστης χώρας, χωρὶς νὰ ὑπάρχουν ἀντίστοιχοι ἐξελίξεις μεταξύ τῶν μελῶν - χωρῶν.

13. Τέλος θὰ ἀσχοληθῶμεν μετὰ τὴν πείραν τῆς δημιουργίας τελωνειακῆς ἐνώσεως τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ Μπενελούξ. Κατὰ τὸ 1949 ἡ Ὀλλανδία λόγω τῆς σχετικῆς ὑποαπασχολήσεως εἶχεν ἐπίπεδον ἡμερομισθίων κατὰ 35 ο/ο ἕως 50 ο/ο χαμηλότερον τοῦ Βελγικοῦ. Εὐλόγως λοιπόν, ἡ Βελγικὴ βιομηχανία διετύπωνε σοβαρὰς ἀνησυχίας περὶ ἀδυναμίας ἀντιμετωπίσεως τοῦ

‘Ολλανδικού ανταγωνισμού μετα τὸν δασμολογικὸν ἀφοπλισμὸν. Ἡ ἐξέλιξις τῆς καταστάσεως εἶναι λίαν χαρακτηριστική. Ἐν πρώτοις, ἡ μεγαλύτερα αὐξήσις τῆς παραγωγῆς ἐσημειώθη εἰς τὰ βιομηχανικὰ ἐκεῖνα προϊόντα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑφίσταντο οἱ ὑψηλότεροι δασμοὶ προστασίας μεταξύ τῶν χωρῶν τῆς Μπενελούξ. Αἱ ἐξαγωγαὶ τῶν προϊόντων τῆς κλωστοῦφαντουργίας μετᾶλλου καὶ τῆς χημικῆς βιομηχανίας μεταξύ Βελγίου καὶ Ὀλλανδίας ἠϋξήθησαν πρὸς ἀμφοτέρας τὰς κατευθύνσεις, λόγω τοῦ μεγαλύτερου βαθμοῦ ἐξειδικεύσεως τῆς παραγωγῆς εἰς ἐκάστην χώραν. Συμφώνως πρὸς τὰς τελευταίας διαπιστώσεις ἡ ἐξειδικεύσις αὕτη δὲν συνεπήγετο τὴν διακοπὴν τῆς παραγωγῆς εἰς οἰονδήποτε σημαντικὸν κλάδον τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας. Οὕτε ἐνετοπίσθη ἡ ἐξειδικεύσις τῆς παραγωγῆς εἰς τὸν κλάδον τῆς κλωστοῦφαντουργίας εἰς τὰ μάλλινα καὶ τὰ βαμβακερά. «Ἀντιθέτως, εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας ἐσημειώθη πρόοδος καὶ εἰς τοὺς δύο κλάδους», δηλαδή τὸ Βέλγιον ἠϋξήσε τὴν παραγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν ἀνωτέρας ποιότητος προϊόντων κλωστοῦφαντουργίας, ἡ δὲ Ὀλλανδία εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν τῶν εὐθηνότερων τύπων. Ἡ ἐξειδικεύσις ἐπροχώρησε μέχρι τοῦ σημείου τῆς παραγωγῆς τῶν φαρδύτερων μαλλίνων εἰς τὸ Βέλγιον καὶ τῶν στενωτέρων εἰς τὴν Ὀλλανδίαν. Ἐν κατακλιεῖδι τονίζεται ὅτι, ὄχι μόνον δὲν ἐξωντώθησαν κλάδοι ὀλόκληροι ἢ ἐπιχειρήσεις ὁμοειδῶν προϊόντων, ἀλλὰ ἡ ἐξειδικεύσις τῆς παραγωγῆς ἐνετοπίσθη εἰς διαφοροὺς ποιότητες ὁμοίων προϊόντων. Ἀνάλογος ἐξειδικεύσις ἐσημειώθη εἰς τοὺς κλάδους τῶν εἰδῶν ἤλεκτρισμοῦ, μηχανῶν, σιδήρου καὶ ἀνθρακος, πετροχημείας, χάρτου καὶ τῶν χημικῶν προϊόντων. Σημαντικὸν ἀποτέλεσμα τῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως τῆς Μπενελούξ ὑπῆρξε καὶ ἡ πλεον ὀρθολογιστικὴ ὀργάνωσις τῆς παραγωγῆς, μὲ ἀποτέλεσμα ὄχι μόνον τὴν ὑπὸ τοῦ Βελγίου ἀντιμετώπισιν τοῦ Ὀλλανδικοῦ ανταγωνισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξαγωγῶν. Ἡ Βελγικὴ βιομηχανία χάρτου, ἡ ὁποία ἐφοβεῖτο τὴν πλήρη ἐκμηδένισιν ὑπὸ τῆς Ὀλλανδικῆς, διὰ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργοστασίων καὶ τοῦ ἐκ συγχρονισμοῦ τοῦ ἐξοπλισμοῦ διετήρησεν ὀλόκληρον τὸ προσωπικὸν καὶ ἠϋξήσε τὴν παραγωγὴν κατὰ 57 ο/ο.

15. Ἐν συμπεράσματι ἐπιβάλλεται νὰ παρατεθῆ ἡ ἔκφρασις τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΕΟΚ, ὅτι «οὐδεὶς τομεὺς τῆς βιομηχανίας εἰς οἰονδήποτε χώραν εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένος ἐν τῷ συνόλῳ του συνετεία τοῦ νέου ανταγωνισμοῦ, καὶ ὅτι ὁ διεθνὴς καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας εἶναι πιθανώτερον νὰ ἐκδηλωθῆ ἐντὸς τῶν διαφόρων βιομηχανιῶν καὶ πρὸς ὄφελος ὠρισμένων προϊόντων». Τὴν ἔκφρασιν τοῦ καθηγητοῦ Scidovsky, ἀποδέχονται καὶ ἄλλοι μελετηταὶ τῆς δυναμικῆς διαδικασίας τῆς οικονομικῆς ἐνοποιήσεως. Οὕτως, ὁ ἀμερικανὸς οικονομολόγος I. Frank πιστεῖει ὅτι «πιθανὸν τὰ σπουδαιότερα ἀποτελέσματα τῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως τῶν ἔξ, θὰ προκύψουν οὐχὶ ἐκ τῆς κατὰ πρῶτον ἀνακατα-

τάξεως τῶν τόπων παραγωγῆς μεταξύ τῶν μελῶν συνεπεία τοῦ δασμολογικοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῶν συνεπαγομένων μεταβολῶν τῶν μεθόδων τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς παραγωγῆς λόγω μεγαλύτερων εὐκαιριῶν τῆς ἀγορᾶς καὶ περισσότερον ἐντατικοῦ ἀνταγωνισμοῦ».

Ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς δημιουργοῦνται τὰ ἐπιτακτικὰ προβλήματα τῆς ἐγκαίρου ἐσωτερικῆς ἀναδιαρθρώσεως τῆς παραγωγῆς, πρωτίστως τῆς βιομηχανικῆς, ὅπου ἡ σχέσις παραγωγικότητος τῶν μικρῶν πρὸς τὰς μεσαίας ἐπιχειρήσεις ἐξ 1-3, ἀποτελεῖ ἐνδειξιν τοῦ μεγέθους καὶ τῆς κατευθύνσεως τῆς διαδικασίας τῆς ἀναπροσαρμογῆς. Ἐπίσης, διὰ τῆς ἐγκαίρου καὶ πλήρους ἀξιοποιήσεως τῶν ὑφισταμένων «συγκριτικῶν πλεονεκτημάτων», θὰ δυνηθῇ ἡ ἐλληνικὴ βιομηχανία νὰ ἐξειδικευθῇ περισσότερον εἰς ἐκείνους τοὺς κλάδους, τοὺς ὁποίους, διὰ τοὺς αὐτοὺς ἀκριβῶς λόγους, τείνουν νὰ ἐγκαταλείψουν αἱ προηγμένοι βιομηχανίαι τῶν μελῶν - χωρῶν τῆς ΕΟΚ.